

СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ КОНТЕНТ У МЕТОДИЧНОМУ ВИМІРІ: ЛІДЕРСТВО, КОМУНІКАЦІЯ ТА ВЗАЄМОДІЯ З АУДИТОРІЄЮ

Красницька О. В.

ВСТУП

Динамічний розвиток інформаційного суспільства у ХХІ ст., коли інформаційно-комунікаційні та цифрові технології заповнили наш світ, а доступ до інформаційних ресурсів необмежений, вимагає від викладача закладу вищої освіти (вищого військового навчального закладу) трансформації освітнього контенту, який він пропонує для поглибленого вивчення навчальних дисциплін, здобуття додаткових знань, формування компетентностей і через який він комунікує з аудиторією (слухачами, курсантами, студентами, читачами, глядачами), створює для неї необмежений інформаційний простір за певною тематикою чи в певній галузі.

З метою реалізації студентоцентрованого підходу в навчанні, що згідно із законом України «Про вищу освіту»¹ передбачає створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії, а також, враховуючи умови війни, коли слухачі (студенти, курсанти) часто позбавляються можливості повноцінного навчання через безпосередню участь у бойових діях і захист нашої держави від російського агресора, зруйновану інфраструктуру закладів освіти, ракетні небезпеки, різноманітність та багатство освітнього контенту дає змогу здобувачам самостійно опановувати навчальні дисципліни, готуватися до занять у будь-який час і в будь-якому місці, поглиблювати знання, повноцінно задовольняти освітні потреби, підвищувати мотивацію до навчання.

М. Іванов влучно ставить актуальні для викладача ХХІ ст. запитання: чи здатен він швидко вчитися, системно мислити, генерувати ідеї, адаптуватися до змін? Чи вміє бути гнучким, чуйним, емпатичним? Чи може він ефективно взаємодіяти та спілкуватися?² В умовах доступу до необмеженої кількості інформації та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій викладач має змогу створювати різноманітний освітній контент, проте дійсно варто навчитися вчитися,

¹ Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

² Іванов Михайло. 12 soft skills 21 століття. Коуч-книжка для натхнення і розвитку. Харків : Моноліт Бізз, 2022. С. 3.

шукати інформацію, аналізувати її, синтезувати знання з різних галузей і на основі цього створювати нові знання, у доступній для слухача формі їх передавати.

Як зазначає Л. Млодінов, здатність відмовлятися від ідей, пов'язаних із зоною комфорту, пристосовуючись до неоднозначності та протиріч буття, виходити за межі традиційних поглядів, дивитися по-новому на сучасні виклики, відмовлятися від усталених поглядів і відкривати для себе нові парадигми, спиратися на уяву не менше, ніж на логіку, генерувати та інтегрувати широкий спектр ідей, виявляти бажання експериментувати й бути готовим до можливих невдач на сьогодні є необхідною для досягнення успіху в будь-якій сфері діяльності³.

Тож, чи зможе викладач відповідати викликам сучасності, адаптуватися до швидкоплинних змін у вирі інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, доповнювати традиційний контент методичного забезпечення освітньої та ораторської діяльності, освітніх компонентів новим і модерним, знаходити підхід до різних аудиторій та задовольняти їхні пізнавальні й освітні потреби, будувати ефективне спілкування з віртуальною аудиторією?

Вихід із зони комфорту, креативне й системне мислення, шлях лідерства сприятиме не лише розвитку самого викладача, а і його слухачів. Створення сучасного освітнього контенту та методичного забезпечення навчальних дисциплін, ораторської діяльності дасть йому змогу залучити чисельнішу аудиторію до своїх знань, розширити з нею межі комунікації, а здобувачам освіти повноцінно задовольнити освітні потреби.

1. Гнучкість, креативність та лідерство в освітній діяльності

Сучасний викладач у нашому розумінні – лідер, який працює на благо аудиторії, «служить» своїм слухачам. Це не просто професіонал у певній галузі, а всебічно ерудована, креативна, оригінальна особистість із необмеженим мисленням, вірністю високим ідеалам і педагогічним цінностям. Для того, щоб навчати інших, потрібно самому постійно розвиватися, здобувати нові знання, синтезувати інформацію з різних галузей, творчо підходити до роботи, генерувати велику кількість ідей, впроваджувати їх, не боятися експериментувати й знаходити найкраще. Щоб вести за собою людей, зазначає А. Аксельрод, треба давати власний приклад, переконливіший і зрозуміліший за будь-які слова. А щоб давати приклад, потрібно навчитися долати труднощі й хапатися за всяку можливість здобути корисні життєві уроки⁴.

³ Mlodinow Leonard. Elastic. Flexible Thinking in a Time of Change. Pantheon, 2018. 272 p.

⁴ Аксельрод Алан. Теодор Рузвельт. Харків : Віват, 2020. С. 32.

Відомо, що компанія Apple з перших днів свого існування досягала неабиякого успіху тому, що її продукція відображала людські цінності й очолював її лідер, який мислив інакше та рухав світ уперед, був поборником лише високих стандартів, керував головою та серцем, ставив високі цілі, для якого клієнтами були насамперед люди й для якого не існувало слова «майже», адже він працював для інших. В одному зі своїх виступів С. Джобс зазначив: «...люди, охоплені пристрасно, здатні змінювати світ на краще. А коли люди достатньо божевільні для того, щоб думати, що здатні змінити світ, вони справді його змінюють». К. Сігал пише: «Якщо ви представляєте ту роботу, у яку вірите на 100 %, і приймаєте лише ту роботу, у яку вірите на 100 %, то володієте скарбом, який ніхто не зможе у вас відібрати, – вірністю своїм ідеалам»⁵.

Тож сучасний викладач-лідер, на нашу думку, орієнтований на аудиторію, для якої та з якою працює, дотримується високих ідеалів і стандартів. Відданість педагогічній праці, постійний саморозвиток, робота на благо інших – основні його цінності. Маючи можливість змінювати світ слухачів (курсантів, студентів), впливати на них, він розуміє, що в такий спосіб розвиває інтелектуальний потенціал держави, створює наше майбутнє та змінює сьогодення. Такий викладач закоханий у свою справу, невтомно працює, розробляючи кращий освітній контент, готуючи цікаві й змістовні публічні виступи, проводячи оригінальні заняття, постійно комунікуючи з аудиторією через різні канали. Він працює за покликанням, що, зі свого боку, підвищує результативність роботи. Адже, як зазначає О. Хмільяр, людина, яка знайшла своє покликання, зосереджена на своїх цілях, відповідальна за відносини й стосунки та проявляє себе у творінні з великою життєвістю. Вона віддає всю себе діяльності, тому що це спосіб її існування. У своїх кращих проявах людина, яка керується покликанням, стає сама собою, більш справжньою й цілісною. Їй є що віддавати, адже вона присвячує себе улюбленій справі⁶.

Викладач-лідер систематично досягає успіху разом зі слухачами. Його заняття – скарбничка для них: здобуття нових знань, розвитку умінь, відкриття потенційних можливостей, пізнання себе, самоствердження, самореалізації. «Що найкраще для них?» – запитання, яке викладач постійно ставить перед собою, шукаючи нові підходи, створюючи новий контент.

⁵ Сігал Кен. Шалено просто. Ідея, що привела Apple до успіху. Київ : ArtHuss, 2023. С. 14.

⁶ Khmiliar Oleh, Lepka Olha. Vocation as a psychological resource of a happy person. *Щастя та цивілізаційний розвиток* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 14–15 листопада 2019 р.). Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. С. 18–21.

Викладач-лідер прагне розвитку своїх слухачів. Результати власної роботи вимірює не лише в кількості якісно проведених навчальних занять, опублікованих корисних для аудиторії праць, здійснених виступів на різного роду освітніх і наукових заходах, а зокрема в результатах слухачів, яких вони досягають під його керівництвом та за його спрямуванням. Такий викладач мислить іншими стандартами, він думає інакше. Як зазначає С. Сінек, якщо я керівник, то маю розуміти, що користь від моїх рішень, вкладених часу й зусиль передусім отримують підлегли; якщо я рядовий працівник, мені слід мати на увазі, що основну вигоду від моїх старань отримують люди, які купують товари або послуги⁷. А. Ставицький підкреслює, основою оцінки діяльності викладача має бути те, що саме вміють і можуть робити слухачі (курсанти, студенти), що буде реально використовуватися в їхній майбутній роботі⁸.

Тож користь від запропонованого викладачем освітнього контенту, освітніх послуг отримують слухачі. Вони є активними ретрансляторами знань, умінь, досвіду науково-педагогічного працівника. Вкладені ним час і зусилля у створений контент виправдовуються цінністю інформації, яку аудиторія отримує, сприймає, застосовує й перетворює в інструменти для власного розвитку. І саме в такому ключі С. Сінек⁷ розглядає лідерство як служіння іншим.

Часто можна почути, що лідер – людина, яка веде за собою. Відповідно до цього погляду можна сказати, що викладач веде слухачів у світ знань, відкриває перед ними нові горизонти й допомагає пізнавати нове. Водночас Дж. Морган пропонує дещо інший підхід, зазначаючи, що лідерів вирізняє не те, що вони ведуть когось, а напрямок, у якому вони ведуть інших і рухаються самі⁹. Таким чином, викладач, передаючи свої знання й відкриваючи знання інших для слухачів, показує їм незліченну кількість можливостей та напрямів для розвитку, як професійного, так і особистісного. На власному прикладі науково-педагогічний працівник демонструє те, чого можна досягнути в одній сфері, водночас він не пропонує йти за ним, а навпаки, скористатися новими знаннями й можливостями, щоб прокласти власний шлях, обрати напрямок руху до своїх цілей.

Лідер – людина, здатна бачити, що можна щось поліпшити, здатна пропонувати план втілення цього бачення та працювати над ним, ставлячи людей понад усе, – пише Дж. Морган⁹. Ось чому викладач-лідер постійно знаходиться у творчому пошуку, його не влаштовує

⁷ Simon Sinek. *The Infinite Game*. New York : Portfolio / Penguin, 2019. 272 p.

⁸ Ставицький А. Роль викладача-лідера у сучасному університеті : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2017. С. 6.

⁹ Morgan Jacob. *The Future Leader: 9 Skills and Mindsets to Succeed in the Next Decade*. Hoboken : Wiley, 2020. P. 25, 33.

застарілий контент. Щоб «бути у тренді», потрібно відповідати сучасним тенденціям, виходити із зони комфорту, навчитися відмовлятися від готового та перевіреного матеріалу, багато читати, знати й створювати те, чого вимагає сьогодення та що слухач застосує в майбутньому. А. Ставицький підтверджує, що знання мають бути такими, щоб сьогоднішні студенти змогли впоратися з викликами майбутнього¹⁰. Це вимагає від викладача кропіткої роботи, гнучкості, критичності, креативності мислення.

Гнучкість мислення, як зазначає Л. Млодінов, наділяє нас здатністю вирішувати все нові й нові проблеми, долати нервові та психологічні бар'єри, що заважають вийти за межі усталених стереотипів, а також продукувати ідеї, що виходять далеко за усталені межі й ніколи б не виникли в результаті прогресивного «крок за кроком» аналітичного мислення¹¹. Чи могли б ми десять років тому уявити, що викладач може вести ютуб-канал, телеграм-канал, тік-ток-канал із навчальним контентом, мати сотні або й тисячі підписників, які з нетерпінням чекають від нього нового матеріалу?

Природа гнучкого мислення, зауважують Л. Мартинова та Н. Корж, містить у собі оперативну (поліпшення існуючого контенту) й стратегічну гнучкість (створення нових продуктів і послуг), які дають змогу викладачу вміло використовувати у своїй діяльності цілий набір інструментів та методів¹². Тож гнучкість допомагає не лише аналізувати великі об'єми інформації, знаходити серед бурхливого інформаційного потоку саме те, що потрібно для заняття чи публічного виступу, наповнювати його якісним змістом, а й креативно підходити до способів комунікації та взаємодії з аудиторією, створювати абсолютно новий освітній контент.

Гнучкість дає змогу викладачу працювати з різними аудиторіями, наприклад, читати лекцію на одну й ту ж тему для різних груп, спеціалізацій, адаптуючи контент під конкретну аудиторію. Основа залишається, а наповнення, способи комунікації та взаємодії, техніки й методи подачі матеріалу, управління увагою змінюються. Ми знаємо, що не буває однакових груп та однакових слухачів. Кожна аудиторія має свою специфіку, їй потрібно давати характеристику за професійними, соціально-психологічними, соціокультурними ознаками. Гнучкість

¹⁰ Ставицький А. Роль викладача-лідера у сучасному університеті : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2017. С. 19.

¹¹ Mlodinow Leonard. *Elastic. Flexible Thinking in a Time of Change*. Pantheon, 2018. 272 p.

¹² Мартинова Л. Б., Корж Н. В. Стратегічна гнучкість – основа парадигми управління людським капіталом та лідерства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія Економіка*. 2021. № 20 (48). С. 69. [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20\(48\)-67-75](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20(48)-67-75)

допомагає вибудувати комунікацію та взаємодію зі слухачами, чути їх, розуміти їхні потреби, відчувати ставлення.

Погоджуємося із С. Сінеком, що гнучкість завжди ініціативна¹³, особливо у викладача з необмеженим мисленням, який спрямований на створення майбутнього для слухачів. Викладач-лідер враховує запити, інтереси, потреби аудиторії. Окрім того, що він створює та пропонує аудиторії якісний і потрібний для неї контент, вміє швидко реагувати на її запити. Потреби слухачів спонукають його до розвитку, у них науково-педагогічний працівник знаходить безліч ідей.

Критичне мислення, як зауважує О. Хміляр, забезпечує викладача інструментами, що допомагають зробити його діяльність більш осмисленою та успішною, оскільки критично мислячі особистості інтелектуально незалежні, чесні самі із собою. Такий науково-педагогічний працівник легко відшукує потрібну й важливу інформацію, здатний її перевірити, проаналізувати, побачити в ній цінність і застосувати її. Він всесторонньо вивчає різні можливості сучасного інформаційного простору, оцінює кожен альтернативу, встановлює схожості, відмінності та різного роду закономірності професійної діяльності¹⁴.

Тож критичне мислення дає змогу відшукувати потрібну інформацію для кожного окремого заняття чи виступу, аналізувати її і що важливіше, синтезувати матеріал із різних, навіть на перший погляд, далеких від основної теми джерел. А завдяки розвиненому тісно взаємопов'язаному з ним креативному мисленню науково-педагогічний працівник генерує нові ідеї, створює нові знання для слухачів, бачить можливості в отриманій інформації там, де їх не бачать інші. Вдало констатує І. Трубавіна: «Викладач, який сам не думає критично й творчо водночас, керується в освітньому процесі власним досвідом (життєвим і пізнавальним), набутим ще багато років тому, але який не є орієнтиром та цінністю для сучасних студентів, які самі досить критичні в силу свого віку»¹⁵.

Часто говорять, що креативність – вроджена якість. Так, дехто з нас має кращі творчі здібності від народження. М. Міхалко вважає, що природня креативність – це реагування на сутність речей. Адже ми спроможні уявляти та створювати нові речі з частин речей, властивостей

¹³ Simon Sinek. *The Infinite Game*. New York : Portfolio / Penguin, 2019. 272 p.

¹⁴ Хміляр О. Ф. Критичне та позитивне мислення офіцера. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Психологія*. 2018, листопад. № 7. С. 73. <https://doi.org/10.25264/2415-7384-2018-7-72-76>.

¹⁵ Трубавіна І. М. Поняття про шляхи формування критичного і творчого мислення викладача закладу вищої освіти. *Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти* : зб. матеріалів всеукр. наук.-метод. конф. (15 червня 2022 р.). Одеса : Університет Ушинського, 2022. С. 214–215.

зовнішнього світу, сутностей, віддалених думок і сторонніх речей¹⁶. Водночас зазначимо, що креативність можна й потрібно розвивати. Освітня, ораторська діяльність без неї не варгі нічого. Насамперед треба багато читати, обробляти отриману інформацію, міркувати, активно мислити. Ю. Аппело засвідчує, що креативність виникає на родючому ґрунті знань ціною багатьох годин важкої праці та роздумів¹⁷.

Для того, щоб генерувати нові ідеї, зазначає М. Міхалко, необхідно бачити ту саму інформацію, що бачать усі, але організувати її по-новому; щоб вийти за межі звичного, необхідно мислити активно¹⁶. Креативність полягає у здатності відходити від шаблонних підходів під час створення нового, пропонувати нові відповіді на підставі старої інформації й бачити рішення там, де досі ніхто їх не бачив¹⁷. За твердженням М. Міхалко, інколи ідея – це нова інформація, прищеплена на характерну ознаку й підживлена іншою думкою. Також ідея може бути наслідком непередбачуваного мислення (гарної уяви)¹⁶.

Викладач-лідер живе творчістю, креативність його супроводжує щодня, коли він читає книжку, готується до заняття, пише нову програму, спілкується з колегою чи аудиторією, дивиться фільм. Він уміє інтегрувати знання з абсолютно різних сфер. Викладач постійно думає, читає, шукає, досліджує, осмислює отриману інформацію, ставить запитання й таким чином знаходить відповіді, неначе складаючи пазли цілісної картини. Тільки розмірковуючи над певною проблемою, можна осягнути її глибше, а креативне життя – це постійний квест, відзначає Дж. Кехо¹⁸. Якщо ми хочемо бачити нові перспективи й отримувати нові ідеї, продовжує дослідник, необхідно ставити глибокі запитання, шукати й слухати відповіді на них, а також активно використовувати уяву¹⁸.

Отже, гнучкість, критичність, креативність мислення відкривають викладачу нові способи вирішення завдань, нові погляди на сутність речей, пропонують нові відповіді на існуючі запитання, дають змогу створювати нові знання на основі відомої інформації, інтегрувати знання з різних галузей, вдало поєднувати непоєднане, генерувати цікаві й оригінальні ідеї, дивитися на речі під іншим поглядом, знаходити роздінку у всім відомому та створювати сучасний освітній контент.

Постійний саморозвиток викладача виявляється в його освітній, ораторській, методичній діяльності. Як зазначає М. Міхалко, «свідомість дуже швидко втрачає свою дієвість, рухаючись наїждженою колією, зокрема застрягає в ній і пробуксовує колесами». Неможливо

¹⁶ Міхалко Майкл. 21 спосіб мислити креативно. Харків : КСД, 2019. С. 361, 54, 78.

¹⁷ Аппело Юрген. Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами. Харків : Ранок ; Фабула, 2019. С. 83.

¹⁸ Кехо Джон. Підсвідомості все підвладне. Харків : КСД, 2019. С. 87, 113.

мислити креативно, якщо довго й уважно дивитися в тому самому напрямку¹⁹. А. Ставицький наголошує, що якість освіти починається з викладача, його позиції, ставлення до професійної діяльності, постійного самовдосконалення, здатності реагувати на нові виклики, створювати нові знання²⁰. Лідерська позиція, лідерство як служіння іншим та абсолютна відповідальність за результати освітньої й ораторської діяльності, освітнього процесу спонукають викладача знаходитися в постійному творчому пошуку, працювати для своєї аудиторії, створювати для неї світ необмежених знань і можливостей, а також вирізнятися з-поміж інших, бути тим, кого завжди слухачі з нетерпінням чекають в аудиторії.

2. Традиційність і сучасність освітнього контенту

Комунікація та взаємодія викладача з аудиторією є ключовими елементами у процесі навчання та виховання соціально зрілої й соціалізованої особистості, у становленні компетентного фахівця, у процесі підвищення кваліфікації. Зважаючи на той факт, що дедалі більше ми спостерігаємо зменшення годин аудиторної роботи у світлі болонського процесу й натомість збільшення самостійної роботи за навчальними дисциплінами, впровадження дистанційного навчання, науково-педагогічним працівникам варто приділити увагу методичному забезпеченню освітнього процесу і таким чином відшукати додаткові канали комунікації зі слухачами (курсантами, студентами). До того ж ті, що відповідають сучасним тенденціям, будуть безперешкодно доступними та зможуть зацікавити й мотивувати здобувачів освіти.

Лідера, зазначає Дж. Морган, який не пристосовується до нових способів комунікації, ніколи не почують. Розуміння різних інструментів, що ми використовуємо для комунікації, а також того, як спілкуватися за допомогою різних каналів комунікації, має велике значення, і оскільки способів спілкування більше, ця навичка ставатиме дедалі ціннішою²¹. Інформаційно-комунікаційні технології, мережевий простір, якими ми активно користуємося поза межами професійної діяльності, насправді дають викладачу широкі можливості для комунікації та взаємодії з аудиторією, створення сучасного якісного освітнього контенту.

В освітньому процесі важливу роль відіграє не лише контент, пропонований викладачем під час навчальних занять, а й призначений для самостійної роботи, поглиблення знань, особистісного та професійного розвитку здобувачів освіти. Освітній контент, що не лише

¹⁹ Міхалко Майкл. 21 спосіб мислити креативно. Харків : КСД, 2019. С. 364, 367.

²⁰ Ставицький А. Роль викладача-лідера у сучасному університеті : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2017. С. 26.

²¹ Morgan Jacob. The Future Leader: 9 Skills and Mindsets to Succeed in the Next Decade. Hoboken : Wiley, 2020. P. 252.

допомагає слухачам здобувати нові знання, мотивує їх до вивчення навчальних дисциплін, самовдосконалення в певних галузях, а й дає змогу залучати викладачу набагато ширшу аудиторію до своїх знань, робити їх доступними не лише для студентів окремого університету, а всіх зацікавлених осіб. Освітній контент, що матиме неабияку користь у процесі дистанційного чи змішаного навчання.

Освітній контент відображає методичне забезпечення освітніх компонентів та освітнього процесу, ораторської діяльності викладача. На сьогодні цінним є те, коли науково-педагогічний працівник може запропонувати слухачам (курсантам, студентам) різноманітний контент, послуговуючись інформаційно-комунікаційними та цифровими технологіями. Навчання з їх використанням, зауважує Н. Булгакова, характеризується динамізмом, креативністю, сприяє індивідуалізації процесу. Учена називає його інструментом раціонального оволодіння знаннями, усвідомлення їх природи, способів запам'ятовування інформації та систематизації²². Водночас науковці підкреслюють, що інформаційно-комунікаційні технології дають змогу інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів інформації, роблять процес навчання цікавішим і змістовнішим, сприяють творчій активності здобувачів освіти²³.

Більшість закладів вищої освіти видають положення про навчально-методичне/методичне забезпечення освітніх компонентів чи освітнього процесу, що, з одного боку, спонукає викладачів до його формування, підготовки навчальних посібників, рекомендацій, навчально-методичних комплексів, а з іншого, – звужує чи обмежує педагогічну творчість, адже в положенні чітко вказані форми методичного забезпечення.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 09.07.2018 № 1/9-434 серед рекомендованих документів і форм методичного забезпечення виділяють робочу програму навчальної дисципліни, контрольні завдання для оцінювання рівня знань, підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки та рекомендації, індивідуальні завдання, збірники ситуативних завдань (кейсів), приклади розв'язування типових задач чи виконання типових

²² Булгакова Н. Б. Викладацька діяльність в умовах інформаційного суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2010. № 3. С. 17. <https://doi.org/10.18372/2411-264X.3.2136>

²³ Сучасні інформаційно-комунікаційні технології : навч. посіб. / Шваччя Г. Г., Толстой В. В., Петречук Л. М., Іващенко Ю. С., Гуляєва О. А., Соболенко О.В. Дніпро : НМетАУ, 2017. С. 13.

завдань, комп'ютерні презентації, ілюстративні матеріали, каталоги ресурсів тощо²⁴.

У багатьох закладах освіти згідно з положенням про методичне забезпечення вимагають розробку навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни, що представляє собою сукупність нормативних, навчально-методичних і програмних матеріалів за певним освітнім компонентом, представлених у паперовій та/або електронній формі, упорядкованих без порушення авторських прав на твори, що входять до його складу, необхідних і достатніх для ефективного формування у здобувачів освіти компетентностей, передбачених освітньою програмою²⁵. У цьому контексті зауважимо, що навчально-методичний комплекс не може задовольнити формування компетентностей за дисципліною, а лише представити навчальні матеріали, окремі форми освітнього контенту. Ключову ж роль у здобутті слухачами (студентами, курсантами) знань відіграє ораторська й освітня діяльність викладача, комунікація та взаємодія з аудиторією. Усі означені форми методичного забезпечення представляють традиційний підхід.

Натомість ми вважаємо, що викладач-лідер не обмежується рекомендованим Міністерством освіти і науки України чи закладом освіти методичним забезпеченням. Пропонуємо вийти за межі традиційного сприйняття освітнього контенту. Наприклад, М. Ілляхова рекомендує розробляти освітній цифровий контент – створити й наповнити якісним змістом освітню платформу, сайт, блог, зокрема текстом, відеороликами, статтями, прес-релізами, новинами, інфографікою тощо²⁶. А. Гуржій, О. Глазунова та Т. Волошина описують типи цифрового навчального контенту, а саме: презентації; інструкції, звіти, довідники; графіка, діаграми, інфографіка; вебінари, подкасти, відеокласти; відео, анімації; ігри; текстові е-посібники, статті, блоги; опитувальники, тести; VR/AR ресурси²⁷.

²⁴ Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення : лист МОН № 1/9-434 від 09.07.18 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/61422/.

²⁵ Навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів : довідник / уклад. Н. М. Савельєва. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. С. 6.

²⁶ Ілляхова М. В. Типологія креативного освітнього контенту в умовах цифрової творчості. *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 19 квітня 2018 р.). Київ : Агроосвіта, 2018. Ч. 1. С. 218. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/185263513.pdf#page=217>.

²⁷ Гуржій А. М., Глазунова О. Г., Волошина Т. В. Цифровий навчальний контент для системи відкритої освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2020. Вип. 55. С. 25–26. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-55-22-30>

Підручники, посібники, конспекти лекцій відображають значний обсяг навчального контенту, є одними з перших, на що спрямовують свою увагу як викладачі, так і слухачі (курсанти, студенти). «Спілкування» з друкованими виданнями, зазначають М. Ястребов та О. Полях, є елементами всесвітньої культури людства, має свої гносеологічні корені й органічно відповідає антропології освіти. Традиційний книжковий текст – не тільки джерело інформації, а й відповідним чином модельований посередник мислення²⁸. Водночас досить зручними й популярними на сьогодні є електронні посібники, підручники, оскільки знаходяться у відкритому доступі й передбачають інтерактивний контент. Їх можна завантажити на освітню платформу, сайт, блог, поділитися в телеграмі, фейсбуці, у такий спосіб презентувавши для широкої спільноти. Слухачу представляється можливість мати електронні посібники чи підручники в телефоні, планшеті, електронній книжці, ноутбучі й працювати з ними в будь-який час і будь-якому місці.

Електронні посібники, підручники є значно цікавішими за друковані видання, проте вони не замінюють їх, а навпаки, доповнюють та мають можливість оновлювати контент. О. Єсіна й Л. Лінгур називають основні переваги таких електронних видань: використання можливостей мультимедіа, інтерактивність і мультимедійність, швидкий зворотний зв'язок, швидкий пошук необхідної інформації, можливість доступу зі сторінок електронного підручника до необхідних інформаційних ресурсів у мережі «Інтернет», наявність ілюстративних прикладів та моделей, супровід текстового матеріалу аудіо- й відеоконтентом, організація різнорівневого контролю навчальних досягнень слухачів (курсантів, студентів), багаторівневість викладу навчального матеріалу. Водночас значною перевагою електронного підручника дослідники виокремлюють можливість інтерактивної взаємодії між користувачем і компонентами підручника. Пошукова система як обов'язковий елемент електронного посібника робить можливим аналіз змісту видання, легкий пошук необхідних відомостей за ключовими словами, а система гіперпосилань на елементи посібника або на інші електронні видання чи інформаційні ресурси дає змогу швидко відшукати потрібну інформацію навіть за його межами²⁹.

²⁸ Ястребов М. І., Полях О. О. Електронний підручник – компонент сучасного освітнього середовища. *Вісник Національного технічного університету «КПІ»*. 2009. № 40. С. 161. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/elektronnyy-pidruchnik-komponent-suchasnogo-osvitnogo-seredovischa/viewer>.

²⁹ Єсіна О. Г., Лінгур Л. М. Електронний підручник як засіб підвищення якості освіти. *Теорія та методика електронного навчання*. 2011. Т. 2. С. 257–258. <https://doi.org/10.55056/e-learn.v2i1.283>.

Гіперпосилання, якими наповнений електронний підручник, може спрямовувати читача, наприклад, на певний розділ сайту викладача, де він систематично оновлює інформацію. У такий спосіб незалежно від часу створення видання слухач (студент, курсант) завжди буде озброєний актуальною інформацією, а науково-педагогічному працівнику не потрібно перевидавати друковану книжку. Також через гіперпосилання викладач може запросити аудиторію до ширшого контенту в мережі «Інтернет» за певною тематикою, зокрема книжки, журнали, статті, ютуб-канали тощо.

Варто зазначити про перевагу наочного матеріалу в електронному підручнику, що дає змогу якісно структурувати контент, графічно його відобразити, зробити кольоровим, що значно підвищує привабливість, сприйняття та запам'ятовування інформації. Доповнений відео- й аудіоконтент дає змогу впливати одночасно на візуальний та аудіальний типи сприйняття інформації. Тож рекомендуємо викладачам розробку і традиційних друкованих підручників, посібників, і сучасних електронних.

Отже, розширення освітнього контенту й наповнення його сучасними формами, на наше переконання, дає змогу і презентувати самого науково-педагогічного працівника, підвищити імідж та авторитет, і представити результати його методичної й наукової роботи, результати наукових досліджень зокрема, і створити цікаве та креативне освітнє середовище для слухачів (курсантів, студентів), і максимально задовольнити їхні освітні й пізнавальні потреби, і мотивувати їх до навчання, здобуття знань, самоосвіти. До того ж креативний та сучасний викладач, який володіє актуальними на сьогодні засобами й методами, завжди буде цікавим аудиторії, викликатиме пізнавальний інтерес і через власну роботу спонукатиме слухачів до навчання.

Ми пропонуємо такий спектр освітнього контенту викладача-лідера, що вдало поєднує традиційність і сучасність:

- робоча програма навчальної дисципліни та силабус, зокрема який слугує засобом презентації навчальної дисципліни й допомагає мотивувати аудиторію до її вивчення;
- підручник, навчальний посібник, навчально-методичний посібник;
- методичний посібник, практикум;
- електронний підручник/посібник;
- конспект лекцій;
- методичні рекомендації/вказівки до самостійної роботи/до проведення практичних і семінарських занять;
- збірник контрольних завдань, тестів, кейсів, творчих завдань, індивідуальних завдань;
- мультимедійні презентації;

- відеокурси, відеолекції, відеопрезентації, аудіопрезентації;
- онлайн-курси, розміщені на онлайн-платформах;
- науково-популярні книжки, зокрема розроблені викладачем;
- наукові подкасти;
- ютуб-канал викладача з навчальним, науково-популярним / науковим контентом;
- телеграм-канал викладача з навчальним, науково-популярним / науковим контентом;
- тік-ток-канал викладача з навчальним, науково-популярним / науковим контентом;
- сторінка фейсбук із навчальним, науково-популярним/науковим контентом;
- сторінка інстаграм із навчальним, науково-популярним / науковим контентом;
- веб-квести, навчальні квести;
- персональний сайт викладача або сайт, присвячений певній тематиці, з навчальним, науково-популярним/науковим контентом;
- сайт кафедри, де розміщено навчальний контент за дисциплінами;
- мобільний додаток.

Сучасний освітній контент, зокрема означена його друга частина, забезпечує й значно підвищує ефективність змішаного навчання, метою якого С. Мартиненко визначає інтеграцію традиційного та дистанційного навчання із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, тобто створення такого освітнього простору, у якому слухачі (курсанти, студенти) та викладачі зможуть у зручних для себе обставинах за сприятливих умов здійснювати процес викладання й навчання, а також ефективно використовувати час і матеріально-технічні ресурси, гнучко підходити до вибору форм, методів та засобів навчання, зробити його інтерактивним. Аудиторна навчальна діяльність в сукупності із систематичною самостійною роботою з використанням сучасних програмних і технічних засобів, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій веде до неперервності освітнього процесу³⁰.

3. Ютуб, телеграм, фейсбук, персональний сайт в сучасному освітньому просторі

Ораторська діяльність викладача пронизує червоною ниткою його освітню, наукову та викладацьку діяльність. Проводячи навчальні заняття, виступаючи на різноманітних освітніх і наукових заходах,

³⁰ Мартиненко Світлана. Забезпечення якості університетської освіти в умовах змішаного та дистанційного навчання. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Педагогічні науки*. 2020. № 4 (65). С. 9–10. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.4.1>.

презентуючи свої ідеї, погляди, розробки, комунікуючи та взаємодіючи з різними аудиторіями в публічному просторі, науково-педагогічний працівник виступає в ролі оратора (лектора, спікера). Від володіння ним ораторським мистецтвом і красномовством залежить сприйняття аудиторією його як оратора та контенту (інформації), що він передає. Риторична підготовка забезпечує ефективність інформаційного, когнітивного, емоційного, психологічного й поведінкового впливу викладача на аудиторію у процесі ораторської діяльності. Завдяки риторичним знанням, розвиненим ораторським умінням і продуманим діям науково-педагогічний працівник вибудовує комунікацію та взаємодію з цільовою аудиторією, забезпечуючи правильне сприйняття й декодування навчального контенту.

Що більш вагомо, це реальна можливість сприйняття навчального курсу (дисципліни) крізь призму ораторської діяльності і в такий спосіб формування єдиної комунікаційної стратегії, що об'єднає різноманітність публічних виступів викладача, навчальних занять та інших форм для досягнення цілей в освітньому процесі. Через ораторську діяльність науково-педагогічний працівник має можливість створювати й презентувати широкий спектр освітнього контенту.

У ролі оратора він реалізує себе не лише в аудиторії при безпосередній взаємодії зі слухачами, а й через відео-, аудіолекції, онлайн-курси, онлайн-заняття, онлайн-виступи на конференціях (семінарах). Викладач може вести власний ютуб-канал, блог, тік-ток-канал, створити відеокурс за навчальною дисципліною, записати окремі відеолекції, що або доповнюють і поглиблюють навчальний контент за програмою дисципліни, або цілеспрямовано створюють новий контент за певною тематикою.

Ютуб на сьогодні є досить популярним відеохостингом, де ми маємо можливість перегляду відеоконтенту за найрізноманітнішою тематикою у вільному доступі. Викладач, зі свого боку, має прекрасну можливість створити відкритий освітній ресурс для слухачів (курсантів, студентів), колег-науковців та освітян, а також всіх, хто цікавиться певною тематикою, – ютуб-канал. Як зазначає Є. Пшемицька, використання відео заохочує аудиторію розвивати навички ефективної самостійної роботи з матеріалом, адже слухач може працювати з відео доки не зрозуміє його сутність і головні аспекти, маючи в розпорядженні необмежений час; відеохостинг сприяє кращому розумінню та засвоєнню складних концепцій³¹.

³¹ Пшемицька Є. О. Українські історичні youtube-канали як інструмент вивчення історії в ЗВО. *Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку* : зб. тез наук. пр. XIII міжнар. наук. конф. (Прага, Чехія, 29 грудня 2022 р.). 2022. С. 32.

Ютуб-канал відкриває викладачу можливості для поширення власних відеолекцій, створення цілісного відеокурсу, дописів, дописів з іншими відео за певною тематикою з урахуванням авторських прав. Звичайно, слухача (курсанта, студента) передусім зацікавлять відеоролики, записані власне науково-педагогічним працівником. Основними перевагами ютуб-каналу з навчальним контентом вважаємо наступні:

- додатковий канал комунікації та взаємодії викладача з аудиторією;
- можливість залучити широку аудиторію до контенту, а здобувача освіти зацікавити у вивченні навчальної дисципліни;
- безкоштовний доступ до навчального контенту;
- можливість поширення контенту в соціальних мережах (через функцію «поділитися») чи використання іншими (за умови надання такого доступу);
- можливість створення подкастів, списків відтворення за різними темами;
- отримання зворотного зв'язку;
- забезпечення здобувача освіти матеріалом для самостійної роботи;
- можливість сформувати післядовільну увагу у глядача (слухача);
- можливість раціонально використовувати час аудиторної роботи в освітньому процесі завдяки висвітленню окремих питань у відеороликах, а також викликати вторинний дискурс під час навчальних занять;
- можливість поєднання аудіо та візуалізації матеріалу у відео;
- можливість для глядача переглядати відео безліч разів за потреби, занотовувати матеріал, що сприяє кращому його засвоєнню;
- можливість для викладача провести рефлексію ораторської діяльності, подивитися на себе збоку, з'ясувати свої переваги та шляхи вдосконалення ораторських умінь.

Представляю до вашої уваги власний ютуб-канал «Мистецтво живого слова» (рис. 1)³².

³² Красницька Ольга. Мистецтво живого слова : YouTube-канал. URL: https://www.youtube.com/channel/UCws0vkxcxIZql61L9DoFb_g

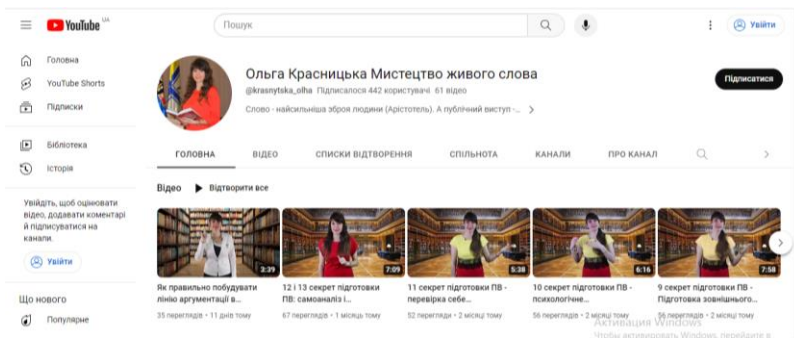

Рис. 1. Скрін головної сторінки ютуб-каналу «Мистецтво живого слова»

Ютуб-канал «Мистецтво живого слова» було створено у 2020 році з метою забезпечення ефективності вивчення слухачами освітніх компонентів «Сучасна педагогічна риторика» на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, «Військова риторика», «Педагогічна риторика» на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Контент ютуб-каналу складає наступне:

- авторський відеокурс «Сучасна педагогічна риторика». Більшість відеороликів записані нами власноруч, відображають актуальні питання ораторського мистецтва та красномовства;
- відеопрезентації за окремими темами, наприклад, «Як правильно ставити цілі в публічному виступі?», лекція «Конфлікти в педагогічній діяльності викладача вищої військової школи», «Ох ці ж слайди. Як візуалізувати матеріал в публічному виступі?»;
- власні публічні виступи (доповіді на наукових конференціях, протокольньо-етикетні промови);
- відеоуривки із фільмів, що слугують прикладами публічних виступів, роботи з аудиторією, відповідей на запитання, які ми використовуємо під час навчальних занять або як завдання для самостійної роботи;
- дописи, що презентують корисні книги для оратора та окремі відео, поширені з інших каналів (зі збереженням авторських прав) із навчальною метою.

Контент ютуб-каналу систематично оновлюється. Відео мають різну тривалість залежно від змісту (від 2 хв до повноцінної лекції). Основне змістове наповнення наразі відображає теоретичний матеріал курсу «Сучасна педагогічна риторика», що дає змогу слухачу вільно його прослухати в разі відсутності на лекціях, за потреби повторення контенту, опанування додаткового матеріалу, під час підготовки до

публічних виступів. Також ми пропонуємо відео слухачам для самостійного вивчення теоретичного матеріалу під час підготовки до лекцій чи інших навчальних занять із метою подальшого його обговорення у процесі аудиторної роботи та вивільнення часу для аналізу публічних виступів чи інших практичних завдань.

Значною перевагою ютуб-каналу «Мистецтво живого слова» вважаємо такі можливості для слухачів:

- опанування контенту незалежно від місця перебування, у комфортних умовах і будь-який час;
- ґрунтовність та якість викладу матеріалу, що озброєє слухача (глядача) риторичними знаннями;
- спостереження застосування лектором широкого спектру ораторських прийомів і технік у публічному виступі;
- вивчення вербальної та невербальної поведінки оратора під час публічного виступу на прикладі викладача відповідно до теорії сприйняття інформації А. Меграбяна. Як зазначає О. Хміляр, знання жестового й мімічного вираження є необхідною умовою для розвитку символічної регуляції поведінки особистості. Невербальні засоби мовлення зокрема слугують інструментом кодування, передачі, декодування повідомлень, а також виявлення особистості³³.
- спостереження поведінки викладача перед камерою, навчання на його прикладі проводити онлайн-заняття, працювати з віртуальною аудиторією;
- самостійного опанування теоретичного курсу «Сучасна педагогічна риторика» в межах інформальної освіти³⁴;
- риторичної підготовки слухача, формування готовності до ораторської діяльності.

Отже, створення й використання викладачем ютуб-каналу як освітнього контенту має значну кількість переваг. Окрім цього, розробляючи й поширюючи якісний навчальний контент, науково-педагогічний працівник залучає широку аудиторію до науково обґрунтованих і підтверджених знань, протидіє розповсюдженню фейкової й неперевіреної інформації, що часто шириться мережею та набирає велику кількість переглядів. Про наслідки останньої зокрема

³³ Хміляр Олег. Психологія символічної регуляції дій і вчинків особистості : монографія. Київ : ТОВ «Контекст Україна», 2016. С. 239.

³⁴ Красницька О. В. YouTube у формуванні готовності викладача вищого військового навчального закладу до ораторської діяльності. *Наука. Інновації. Якість* : матеріали національного наук.-практ. форуму (Харків, 09–10 серпня 2022 р.). Харків : УПА, 2022. С. 59–63. URL: http://ysc.in.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zbirnyk_materialiv_forumu.pdf#page=60

відзначають у своєму дослідженні S. Halloran, G. Dingillo and etc³⁵ на прикладі медичної сфери та створення загроз для здоров'я людини.

Комунікація та взаємодія викладача з аудиторією сьогодні може досить ефективно відбуватися через месенджери, зокрема **телеграм-канал**. Наведемо приклад телеграм-каналу «Простора – можливості для тебе»³⁶, який веде кандидат технічних наук Андрій Хорольський (за даними всеукраїнського конкурсу «Молодий вчений 2022 року»). На ньому можна знайти інформацію про гранти, освітні та наукові проекти, програми, форуми, конференції, безкоштовні онлайн-курси від різних університетів світу, конкурси тощо. Канал на сьогодні має 3 333 підписники, які вчасно проінформовані про наукові події й мають можливість долучати до них своїх студентів, колег, однодумців.

Цікавими є навчальні телеграм-канали, наприклад, «Україномовний ерудит»³⁷ та «Українська мова / Саморозвиток»³⁸ (рис. 2), спрямовані на вивчення української мови. Вони містять безліч різноманітних вправ, описаних правил, пам'яток, що допомагають покращити знання державної мови. Контент представлено в інтерактивному форматі, що привертає увагу, робить цікавішим зміст, спонукає виконувати вправи, сприяє запам'ятовуванню матеріалу.

Рис. 2. Скрін сторінок телеграм-каналів «Україномовний ерудит» та «Українська мова / Саморозвиток»

³⁵ Sean Halloran, Gianna Dingillo, Avanti Badrinathan, Christine E. Alvarado, Stephanie G. Worrell, Jillian N. Sinopoli, Luis M. Argote-Greene, Philip A. Linden, Christopher W. Towe. YouTube videos contain poor and biased thoracic surgery educational content. *Surgery in Practice and Science*. 2022. № 11. <https://doi.org/10.1016/j.sipas.2022.100133>.

³⁶ Простора – можливості для тебе : телеграм-канал. URL: https://t.me/prosto_prostishe.

³⁷ Україномовний ерудит : телеграм-канал. URL: <https://t.me/+rDy6QB7wT11iNjY6>.

³⁸ Українська мова / Саморозвиток : телеграм канал. URL: <https://t.me/+KZ8jvZZUXlhYmQy>.

Отже, телеграм-канал може стати потужним інтерактивним ресурсом в освітній діяльності викладача. Новини, вправи, пам'ятки, відео, аудіофайли, цікаві факти, короткі дописи, меседжі й т. д., об'єднані певною тематикою, здатні зробити навчання привабливим і цікавим.

Серед соціальних мереж, якими ми користуємося щодня й часто витрачаємо на них немало кількість часу, популярними є **фейсбук**, **інстаграм**. Чому ж не створити в них сторінку з навчальним, науковим чи науково-популярним контентом, що одночасно залучить велику кількість осіб до його перегляду, передусім друзів і тих, хто стежить за сторінкою. Далі все залежатиме від викладача, наскільки він зможе заповнити її креативним і цікавим матеріалом. На своїй сторінці у фейсбуці ми поширюємо інформацію про конференції, запрошення до публікації в педагогічних і психологічних журналах, мотивуючі цитати, які до того ж можна використати в публічних виступах (зокрема під час підготовки до занять із риторики), цікаві факти (наприклад, інформація про відомий експеримент Мілгрема), відео з власного ютуб-каналу та інших каналів із навчальною метою.

Наведемо приклад тематичної сторінки у фейсбуці «Жінки у психології»³⁹ (рис. 3), створеної Яною Приступою (за даними всеукраїнського конкурсу «Молодий вчений 2022 року»). Метою є поширення знань та наукових фактів про видатних жінок у психологічній науці та практиці. Таким чином, науковці, слухачі (курсанти, студенти) мають можливість ознайомитися з постатями відомих учених, їхніми досягненнями, науковими працями, що може стати орієнтиром для молодого науковця.

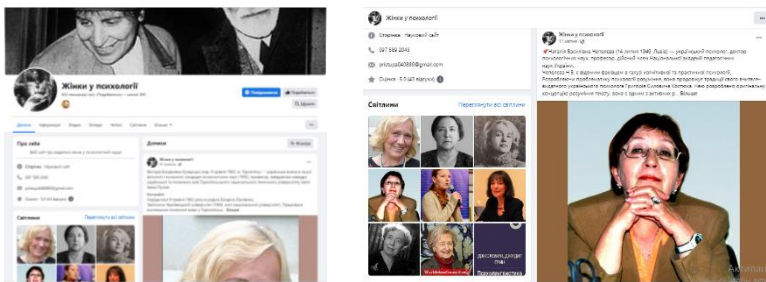

Рис. 3. Скрін сторінки фейсбук «Жінки у психології»

³⁹ Жінки у психології. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100052606599047>.

Персональний сайт науково-педагогічного працівника – кладяць інформації та потужний відкритий освітній ресурс. І. Коломієць називає його своєрідним навчальним мініпростором, до якого слухач (курсант, студент) має доступ у будь-який час, та ознакою інноваційності в освітній діяльності викладача⁴⁰. С. Небельська й І. Малик окреслюють роль персонального сайту, а саме: створення навчального мінісередовища, поширення передового педагогічного досвіду, підвищення рівня володіння інформаційними технологіями, забезпечення гнучкості освітнього процесу, розміщення навчальних матеріалів, допомога здобувачам освіти в самостійній роботі, надання можливості постійно користуватися підтримкою викладача⁴¹.

Сайт може містити необмежену кількість матеріалів, що науково-педагогічний працівник готовий запропонувати аудиторії, зокрема робочі програми навчальних дисциплін, контент лекцій, групових, практичних, семінарських, лабораторних занять, завдання для самостійної роботи, мультимедійні презентації, статті, посібники, підручники, методичні рекомендації, відео-, аудіоконтент, завдання для контролю знань, подкасти, скрінкасти тощо. Скрінкасти, за визначенням А. Гуржій, як озвучений відеофрагмент запису з екрана комп'ютера можна використати для демонстрації виконання практичного завдання⁴². Форми для зворотного зв'язку на сайті сприяють комунікації та взаємодії викладача з аудиторією.

Наукові подкасти – окремий вид сучасного освітнього контенту, що розміщується на сайті, дистанційній платформі або надсилається слухачам (курсантам, студентам). Звичайно, краще їх розмістити у вільному доступі. Це аудіофайли з озвученим навчальним контентом: окремих питань, доповідей, уривків із книжок, повноцінних лекцій. Водночас науково-педагогічний працівник у межах сайту може створити **блог** як окрему вебсторінку для систематичного викладу дописів (міністатей, повідомлень), що містять актуальну для потенційної аудиторії інформацію за певною тематикою. Наприклад, блог про

⁴⁰ Коломієць І. В. Вебсайт викладача як інструмент інноваційної педагогічної діяльності. *Шляхи удосконалення підготовки фармацевта* : матеріали всеук. дист. наук.-практ. конф. (Харків, 22 квітня 2019 р.). Харків, 2019. С. 147. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/19285/1/146-148.pdf>.

⁴¹ Небельська С. В., Малик І. М. Персональний сайт викладача – інструмент інноваційної діяльності. *Професійно-прикладні дидактики*. 2016. Вип. 2. С. 104. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/126633.pdf>.

⁴² Гуржій А. М., Глазунова О. Г., Волошина Т. В. Цифровий навчальний контент для системи відкритої освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2020. Вип. 55. С. 25. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-55-22-30>

ораторське мистецтво, що веде Андрій Степура, тренер з ораторського мистецтва (рис. 4)⁴³.

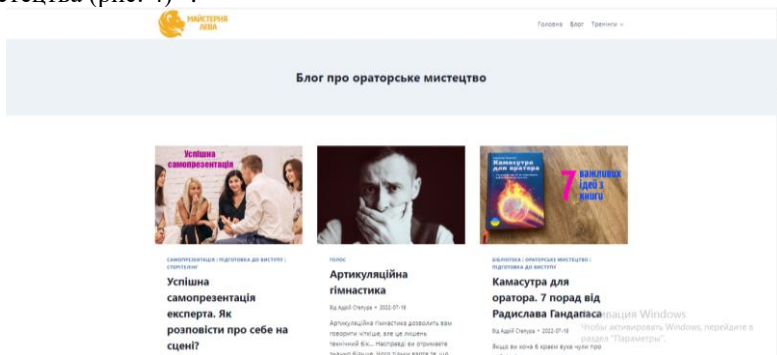

Рис. 4. Скрін блогу про ораторське мистецтво від Андрія Степури

Основними перевагами персонального сайту викладача вважаємо наступні:

- забезпечення безперешкодного доступу аудиторії до навчального контенту;
- створення креативного й пізнавального навчального середовища;
- можливість ділитися з необмеженою аудиторією науковими знаннями, освітніми інноваціями;
- поширення результатів власних наукових досліджень, залучення широкої спільноти до своїх знань;
- самопрезентація науково-педагогічного працівника;
- використання інноваційних методів навчання в освітньому процесі, наприклад, створення окремої вебсторінки на сайті для квесту, що є цікавою й пізнавальною інтелектуальною грою з низкою послідовних завдань, загадок, проблемних ситуацій⁴⁴;
- додатковий канал комунікації та взаємодії викладача з аудиторією;
- ресурс для змішаного й дистанційного навчання слухачів (курсантів, студентів);

⁴³ Блог про ораторське мистецтво від Андрія Степури. URL: <https://masterlev.com.ua/blog-pro-oratorske-mystectvo/>.

⁴⁴ Красницька О. В., Хміляр О. Ф. Інноваційні методи навчання в ораторській діяльності викладача вищого військового навчального закладу. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2022. № 4. С. 91. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2022-PP-4-86-94>.

- засіб інформальної освіти для освітян і науковців;
- засіб формування позитивного педагогічного іміджу викладача;
- творча скарбничка знань, створена для задоволення пізнавальних та освітніх потреб потенційної аудиторії.

Представляю до прикладу власний сайт «Риторика успіху справжнього лідера» (рис. 5)⁴⁵.

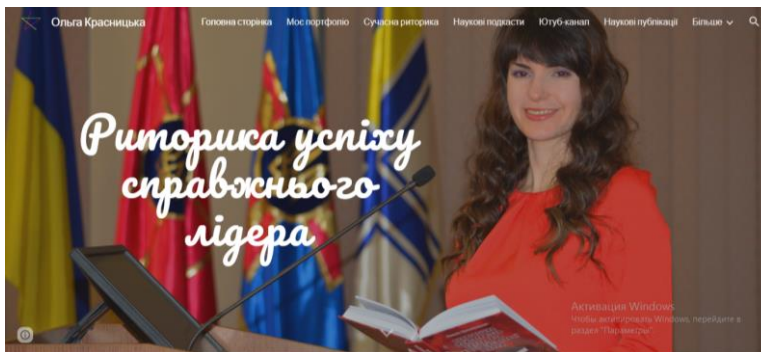

Рис. 5. Скрін головної сторінки персонального сайту «Риторика успіху справжнього лідера»

Метою сайту «Риторика успіху справжнього лідера» є надати потенційній аудиторії корисну інформацію та інструменти для власного розвитку й самовдосконалення, озброїти цінними риторичними знаннями, відкрити можливості до кращих публічних виступів, допомогти досягнути вершин ораторської майстерності, стати лідерами з необмеженим мисленням і шляхетною метою, яких слухають, чують, до яких дослухаються, кому аплодують і хто своїм словом, ідеями й діями приносить користь іншим.

Сайт має такі розділи: моє портфоліо, сучасна риторика, наукові подкасти, ютуб-канал, наукові публікації, публічні виступи, скарбничка лідера, зі світу сучасної психології, контакти. Сторінка «Сучасна риторика» наповнена навчальним контентом із дисципліни «Сучасна педагогічна риторика». Наукові подкасти записані за тематикою ораторського мистецтва й красномовства, відображають озвучений лекційний матеріал із зазначеної вище дисципліни. Сторінка «Ютуб-канал» містить відеоконтент із власного каналу «Мистецтво живого

⁴⁵ Красницька Ольга. Риторика успіху справжнього лідера : персональний сайт викладача. URL: <https://sites.google.com/view/krasnytska-olha/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0>.

слова», згрупований за окремими темами. Серед наукових публікацій представлено наші праці, зокрема підручник, практикум, статті, тези доповідей. На сторінці публічних виступів розміщено власні виголошені промови, що можуть слугувати слухачам як приклади, а також виступи відомих ораторів. Розділ «Скарбничка лідера» представляє до уваги читачів корисні книги, які варто прочитати кожному, хто прямує до вершин лідерства. Сторінка «Зі світу сучасної психології» містить публікації відомих українських психологів.

Таким чином, кожен відвідувач персонального сайту викладача порине у світ корисної й цінної інформації. Слухач (курсант, студент) знайде контент для ефективної підготовки до занять, освітня, науковець – контент для інформальної освіти. Сайт як творча скарбничка викладача покликаний збагатити потенційну аудиторію новими знаннями й відкрити для неї нові можливості.

ВИСНОВКИ

Невпинний розвиток інформаційного суспільства відкриває нам широкі можливості для навчання, особистісного й професійного розвитку, творчої роботи та самореалізації, а перед викладачем ставить нові виклики й нові завдання. До того ж реалії сьогодення в нашій країні, які створив російський ворог, спонукають науково-педагогічного працівника до пошуку додаткових способів і каналів комунікації та взаємодії з аудиторією, забезпечення слухачів (курсантів, студентів) навчальним матеріалом, яким вони можуть користуватися для підготовки до занять, самостійного опанування тем чи навіть навчальних дисциплін, поглиблення знань.

Гнучкість, критичність і креативність мислення, лідерство в освітній діяльності допомагають створювати цікаві й оригінальні освітні продукти, якісно надавати освітні послуги та «бути у тренді», відповідаючи сучасним викликам і тенденціям.

Викладач-лідер здатний зробити революцію в навчанні, освітній діяльності й вивести роботу науково-педагогічного працівника на новий рівень. Він є лідером освітніх змін, а необмежене мислення та робота для аудиторії, «служіння» слухачам дають йому змогу повноцінно задовольняти їхні освітні, пізнавальні, комунікативні, емоційні потреби, розробляючи сучасний освітній контент. Вихід із зони комфорту, створення викладачем для себе нових викликів сприяє появі інноваційних ідей, втілення яких робить навчання привабливим і цікавим для слухачів (курсантів, студентів). Можливості сучасних інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій розширюють спектр освітнього контенту, що відображає методичне забезпечення освітніх компонентів, освітнього процесу й ораторської діяльності викладача.

Створення сучасного освітнього контенту (електронних підручників і посібників, відеокурсів, онлайн-курсів, відеолекцій, відеопрезентацій, наукових подкастів, ютуб-каналу, телеграм-каналу, тік-ток-каналу, сторінки фейсбук, сторінки інстаграм, персонального сайту, мобільних додатків) розширює навчальні можливості слухачів, забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії, неперервність освітнього процесу, створює освітній простір для інформальної освіти, креативне й пізнавальне освітнє середовище, а також сприяє впровадженню освітніх інновацій та сучасних засобів навчання, викладачу представляє можливості поширення власного досвіду, результатів досліджень, залучення більшої аудиторії до своїх знань, що зрештою підвищує якість освіти.

АНОТАЦІЯ

Розвиток інформаційного суспільства створив сучасному викладачу безліч можливостей для ефективної освітньої, ораторської, наукової, методичної діяльності. Гнучкість, критичність і креативність мислення, лідерство в освітній діяльності дають йому змогу повноцінно задовольняти освітні, пізнавальні, інформаційні потреби аудиторії. Сучасний освітній контент значно підвищує ефективність традиційного, дистанційного та змішаного навчання, створює креативне й пізнавальне освітнє середовище для слухачів (курсантів, студентів), додаткові канали комунікації та взаємодії з ними, забезпечує гнучкість освітнього процесу.

Персональний сайт науково-педагогічного працівника відкриває безперешкодний доступ аудиторії до значної кількості інформації за навчальними дисциплінами, дає йому можливість ділитися з необмеженою аудиторією своїми знаннями та освітніми інноваціями, поширювати результати власних наукових досліджень, залучати широку спільноту до наукових знань.

Ютуб-канал презентує відеолекції, відеопрезентації, відеокурси, що дають не тільки навчальний контент, а й приклади ораторської майстерності від лектора, застосування ним широкого спектру ораторських прийомів і технік у публічному виступі. Викладач у такий спосіб формує післядовільну увагу у слухача, викликає вторинний дискурс під час навчальних занять. Розміщення відеоконтенту на ютуб-каналі, сторінках фейсбук чи інстаграм дає змогу раціонально використовувати час аудиторної роботи в освітньому процесі. Ютуб, телеграм, фейсбук, інстаграм, тік-ток, сайти, блоги, електронні підручники сприяють популяризації освіти й науки, роблять їх привабливими та створюють індустрію сучасних засобів навчання, комунікації викладача з аудиторією.

Література

1. Аксельрод Алан. Теодор Рузвельт. Харків : Віват, 2020. 240 с.
2. Аппело Юрген. Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами. Харків : Ранок ; Фабула, 2019. 432 с.
3. Булгакова Н. Б. Викладацька діяльність в умовах інформаційного суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2010. № 3. С. 17. <https://doi.org/10.18372/2411-264X.3.2136>.
4. Гуржій А. М., Глазунова О. Г., Волошина Т. В. Цифровий навчальний контент для системи відкритої освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2020. Вип. 55. С. 25–26. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-55-22-30>.
5. Іванов Михайло. 12 soft skills 21 століття. Коуч-книжка для натхнення і розвитку. Харків : Моноліт Бізз, 2022. 208 с.
6. Ілляхова М. В. Типологія креативного освітнього контенту в умовах цифрової творчості. *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 19 квітня 2018 р.). Київ : Агроосвіта, 2018. Ч. 1. С. 218. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/185263513.pdf#page=217>.
7. Єсіна О. Г., Лінгур Л. М. Електронний підручник як засіб підвищення якості освіти. *Теорія та методика електронного навчання*. 2011. Т. 2. С. 257–258. <https://doi.org/10.55056/e-learn.v2i1.283>.
8. Кехо Джон. Підсвідомості все підвладне. Харків : КСД, 2019. 175 с.
9. Коломієць І. В. Вебсайт викладача як інструмент інноваційної педагогічної діяльності. *Шляхи удосконалення підготовки фармацевта* : матеріали всеук. дист. наук.-практ. конф. (Харків, 22 квітня 2019 р.). Харків, 2019. С. 147. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/19285/1/146-148.pdf>.
10. Красницька Ольга. Мистецтво живого слова : YouTube-канал. URL: https://www.youtube.com/channel/UCws0vkxcxIZq161L9DoFb_g
11. Красницька Ольга. Риторика успіху справжнього лідера : персональний сайт викладача. URL: <https://sites.google.com/view/krasnytska-olha/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0>.
12. Красницька О. В., Хміляр О. Ф. Інноваційні методи навчання в ораторській діяльності викладача вищого військового навчального закладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2022. № 4. С. 91. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2022-PP-4-86-94>.

13. Красницька О. В. YouTube у формуванні готовності викладача вищого військового навчального закладу до ораторської діяльності. *Наука. Інновації. Якість* : матеріали національного наук.-практ. форуму (Харків, 09–10 серпня 2022 р.). Харків : УПА, 2022. С. 59–63. URL: http://ysc.in.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zbimyk_materialiv_forumu.pdf#page=60.

14. Мартиненко Світлана. Забезпечення якості університетської освіти в умовах змішаного та дистанційного навчання. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Педагогічні науки*. 2020. № 4 (65). С. 9–10. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.4.1>.

15. Мартинова Л. Б., Корж Н. В. Стратегічна гнучкість – основа парадигми управління людським капіталом та лідерства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія Економіка*. 2021. № 20 (48). С. 69. [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20\(48\)-67-75](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20(48)-67-75).

16. Міхалко Майкл. 21 спосіб мислити креативно. Харків : КСД, 2019. 400 с.

17. Навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів : довідник / уклад. Н. М. Савельєва. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. С. 6.

18. Небельська С. В., Малик І. М. Персональний сайт викладача – інструмент інноваційної діяльності. *Професійно-прикладні дидактики*. 2016. Вип. 2. С. 104. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/126633.pdf>.

19. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

20. Пшемицька Є. О. Українські історичні youtube-канали як інструмент вивчення історії в ЗВО. *Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку* : зб. тез наук. пр. XIII міжнар. наук. конф. (Прага, Чехія, 29 грудня 2022 р.). 2022. С. 32.

21. Сігал Кен. Шалено просто. Ідея, що привела Apple до успіху. Київ : ArtHuss, 2023. С. 14.

22. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології : навч. посіб. / Швачич Г. Г., Толстой В. В., Петрчук Л. М., Іващенко Ю. С., Гуляєва О. А., Соболенко О. В. Дніпро : НМетАУ, 2017. С. 13.

23. Ставицький А. Роль викладача-лідера у сучасному університеті : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2017. 40 с.

24. Трубавіна І. М. Поняття про шляхи формування критичного і творчого мислення викладача закладу вищої освіти. *Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти* : зб. матеріалів всеукр. наук.-метод. конф. (15 червня 2022 р.). Одеса : Університет Ушинського, 2022. С. 214–215.

25. Хміляр О. Ф. Критичне та позитивне мислення офіцера. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Психологія*. 2018, листопад. № 7. С. 73. <https://doi.org/10.25264/2415-7384-2018-7-72-76>.

26. Хміляр Олег. Психологія символічної регуляції дій і вчинків особистості : монографія. Київ : ТОВ «Контекст Україна», 2016. С. 239.

27. Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення : лист МОН № 1/9-434 від 09.07.18 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/61422/.

28. Ястребов М. І., Полях О. О. Електронний підручник – компонент сучасного освітнього середовища. *Вісник Національного технічного університету «КПІ»*. 2009. № 40. С. 161. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/elektronniy-pidruchnik-komponent-suchasnogo-osvitnogo-seredovischa/viewer>.

29. Khmiliar Oleh, Lepka Olha. Vocation as a psychological resource of a happy person. *Щасття та цивілізаційний розвиток* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 14–15 листопада 2019 р.). Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. С. 18–21.

30. Mlodinow Leonard. Elastic. Flexible Thinking in a Time of Change. Pantheon, 2018. 272 p.

31. Morgan Jacob. The Future Leader: 9 Skills and Mindsets to Succeed in the Next Decade. Hoboken : Wiley, 2020. 320 p.

32. Sean Halloran, Gianna Dingillo, Avanti Badrinathan, Christine E. Alvarado, Stephanie G. Worrell, Jillian N. Sinopoli, Luis M. Argote-Greene, Philip A. Linden, Christopher W. Towe. YouTube videos contain poor and biased thoracic surgery educational content. *Surgery in Practice and Science*. 2022. № 11. <https://doi.org/10.1016/j.sipas.2022.100133>.

33. Simon Sinek. The Infinite Game. New York : Portfolio / Penguin, 2019. 272 p.

Information about the author:

Krasnytska Olha Volodymyrivna,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Social Sciences,
National Defense University of Ukraine
28, Povitroflotskyi Avenue, 03049, Kyiv, Ukraine